

Van Bohemen

Spraakmakende verhalen van tien generaties boeren (1558-2024)

Igo & Petra van Bohemen

Inhoud

Voorwoord <i>door Igo van Bohemen</i>	5
1 Onderweg naar de bakermat van tien generaties Van Bohemen	8
2 Jan Cornelisz van Bohemen <i>(±1558 - ±1630): Jan zonder achternaam - 1ste generatie</i>	42
3 Dirck Jansz van Bohemen <i>(±1595 - ±1666): de ambachtsbewaarder - 2e generatie</i>	58
4 Cornelis II van Bohemen <i>(1638 - 1714): de pechvogel - 3e generatie</i>	86
5 Willem van Bohemen <i>(1704 - 1792): de hekkensluiter - 4e generatie</i>	96
6 Cornelis III van Bohemen <i>(1733 - 1791): de arme - 5e generatie</i>	102
De historie en levensloop van stamboerderij Bohemen (±1400 - 1943)	110
7 Cornelis IV van Bohemen <i>(1781 - 1864): de kwartiermaker - 6e generatie</i>	116
De historie en levensloop van de Bohemenhoeve (15e eeuw - 2024)	134
8 Cornelis V van Bohemen <i>(1818 - 1892): de zelfkazende boer - 7e generatie</i>	140
9 Leonardus van Bohemen <i>(1861 - 1941): de bestuurder - 8ste generatie</i>	154
10 Jacobus van Bohemen <i>(1896 - 1982): de stoutmoedige - 9e generatie</i>	176
11 Igo van Bohemen <i>(1932 - 2024): de ondernemer - 10e generatie</i>	212
Nawoord <i>door Petra van Bohemen</i>	242
Herkomst afbeeldingen	245
Stamboom	246
Colofon	248

Igo en Petra van Bohemen, 2014

Voorwoord

Dit boek is ontstaan uit pure nieuwsgierigheid naar hoe mijn voorouders leefden. Toen ik opgroeide, woonde ik op een boerderij pal tegenover de Bohemenhoeve, de eeuwenoude hoeve waarop mijn oom Jan boerde. Ik hoorde thuis wel eens verhalen van mijn vader, oom of grootvader over familieleden. Dat sprak me aan en maakte me nieuwsgierig. Omdat ik tijdens de oorlog was opgegroeid, had ik nauwelijks onderwijs gehad. Op rekenen en taal na was ik praktisch ongeschoold en met aardrijkskunde of geschiedenis had ik nog geen kennism gemaakt. Ik realiseerde me dat ik nauwelijks iets wist over de geschiedenis van Nederland of zelfs over de regio waarin ik opgroeide.

Toen ik rond mijn achttiende jaar over de koning van Bohemen las, was het eerste zaadje geplant. Ik begon in het Rijksarchief te snuffelen op zoek naar informatie over mijn voorouders en had talloze vragen. Waar kwamen mijn voorouders vandaan bijvoorbeeld en waar hebben ze gewoond? Ook was ik benieuwd waar onze naam Van Bohemen vandaan kwam en hoelang de Bohemenhoeve al in de familie was. Maar ik vond de handgeschreven akten en stukken die ik in het archief vond lastig te lezen en kwam niet veel verder. Daarop besloot ik om mijn speurtocht voorlopig los te laten en me te focussen op mijn carrière, al liet de queeste naar mijn voorouders me nooit helemaal los.

Nadat ik mijn bedrijf in 2003 had verkocht, kreeg ik meer tijd om in mijn familiegeschiedenis te duiken, mede doordat inmiddels ook een aantal andere familieleden met het virus besmet waren geraakt. Ik kwam in contact met genealoog Leon van der Hoeven die menig interessant feit over mijn familie boven tafel wist te halen via de archieven in Zuid-Holland waar hij goed de weg kende. Hij ontdekte ene Cornelis, geboren in 1525 als de oudste stamvader van het geslacht Van Bohemen en ook vond hij informatie over de generaties na hem. Deze generaties waren bijna allemaal boer geweest, waardoor relatief veel informatie in de archieven was terug te vinden over koop, erf- en pachtvereenkomsten. Stilaan ontstond in mijn hoofd het idee om al deze waardevolle informatie in een boek te verwerken en te vereeuwigen. Inmiddels woonde ik zelf op de Bohemenhoeve nadat ik die volledig had laten restaureren en fantaseerde ik over het leven van mijn voorvaderen die voor mij op de hoeve hadden gewoond en geboerd.

Ik dacht aanvankelijk dit boek wel 'even' te schrijven, maar dat bleek al snel veel lastiger dan gedacht. Ik beschikte wel over de nodige geschiedkundige informatie, maar over hoe mijn voorouders hadden geleefd en wat zij meemaakten wist ik niets. De meesten waren analfabeet en hadden geen dagboeken bijgehouden waarin ik hun gedachten en verhalen kon teruglezen. Toen mijn dochter Petra, die tekstschrijver is, aanbood om me te helpen, begon dit boek eindelijk meer vorm te krijgen. Ze deelde mijn liefde voor geschiedenis en wist mijn teksten te herschrijven tot een aantrekkelijk verhaal. Samen bepaalden we welke informatie en afbeeldingen we nodig hadden om ook de context waarin onze voorvaderen leefden goed in beeld te brengen. Zo werd ze mede-auteur van dit boek dat steeds uitgebreider werd. We hebben ervoor gekozen om zo dicht mogelijk bij de feiten te blijven. Tegelijkertijd wilden we een ander soort geschiedenisboek schrijven over gewone mensen en daarmee een brede lezersgroep aanspreken. Dit boek is niet alleen bedoeld voor mensen die onze achternaam dragen of in dezelfde regio wonen, maar ook voor mensen, jong en oud, die geïnteresseerd zijn in het boerenleven door de eeuwen heen. We laten onze voorouders zelf hun levensverhaal vertellen en hebben dit afgewisseld met verhalen over de tijd waarin ze leefden. Van sommige voorouders hebben we relatief veel informatie kunnen achterhalen, van anderen was nauwelijks wat opgetekend.

Dit boek is niet alleen een familiegeschiedenis, het gaat ook over historische figuren en gebeurtenissen die het leven van onze voorouders hebben beïnvloed. Deze familiegeschiedenis vertelt over tien generaties Van Bohemen, die nagenoeg allemaal boer waren en kaas en boter maakten. Sommigen waren eigenaar van een hoeve, anderen pachter en daarnaast waren ook velen actief als gemeenteraadslid, polderbestuurder of kerkmeester. We hopen dat dit boek ook jou nieuwsgierig maakt en je aanzet je eigen familiegeschiedenis te onderzoeken.

Igo van Bohemen (1932 - 2024)

Kaart van omgeving Den Haag met daarop de boerderijen
 waarop tien generaties Van Bohemen hebben geboerd.
 De locatie van boerderij Vinckenborg (2e generatie) en de
 Groene Woning (3e generatie) kon niet worden achterhaalt.

- 1) Bohemen
- 2) Rustenburg
- 4) Bohemenhoeve
- 4) Mariahoeve

Kaart, S.W. van der Noordaa, 1839

Nieuwe Kaart
 VAN
'S GRAVENHAGE
 met de omringende
 Dorpen en Buitenplaatsen.
 Opgedragen aan de Eddel. Achtbare Heeren
 BURGEMEESTER EN WETHOUDERS
 der stad 's Gravenhage,
 door
S.W. van der Noordaa.

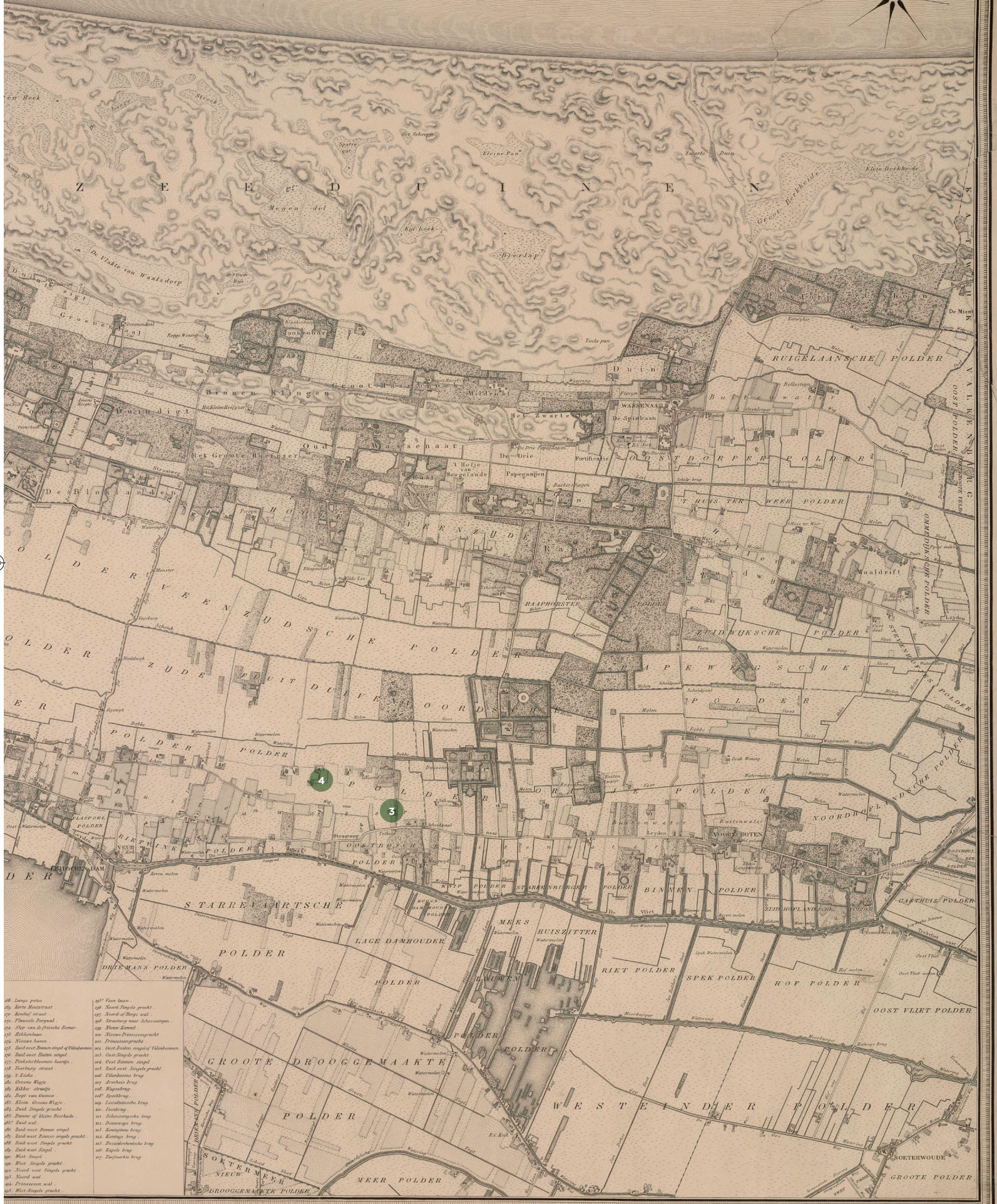
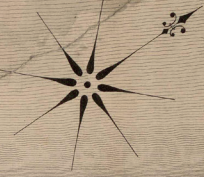
PUBLIEKE GEBOUWEN TE 'S GRAVENHAGE.

a. Ministerieel	1. Ministerie van Financien	11. Ministerie van Oorlog	21. Ministerie van Justitie
b. Koninklijke	2. Ministerie van Binnenlandse Zaken	12. Ministerie van Marine	22. Ministerie van Landbouw, Industrie en Handel
c. Koninklijke	3. Ministerie van Oorlog	13. Ministerie van Marine	23. Ministerie van Landbouw, Industrie en Handel
d. Koninklijke	4. Ministerie van Oorlog	14. Ministerie van Marine	24. Ministerie van Landbouw, Industrie en Handel
e. Koninklijke	5. Ministerie van Oorlog	15. Ministerie van Marine	25. Ministerie van Landbouw, Industrie en Handel
f. Koninklijke	6. Ministerie van Oorlog	16. Ministerie van Marine	26. Ministerie van Landbouw, Industrie en Handel
g. Koninklijke	7. Ministerie van Oorlog	17. Ministerie van Marine	27. Ministerie van Landbouw, Industrie en Handel
h. Koninklijke	8. Ministerie van Oorlog	18. Ministerie van Marine	28. Ministerie van Landbouw, Industrie en Handel
i. Koninklijke	9. Ministerie van Oorlog	19. Ministerie van Marine	29. Ministerie van Landbouw, Industrie en Handel
j. Koninklijke	10. Ministerie van Oorlog	20. Ministerie van Marine	30. Ministerie van Landbouw, Industrie en Handel

STRATEN, GRACHTEN EN BRUGGEN IN 'S GRAVENHAGE.

1. Koninklijke	11. Koninklijke	21. Koninklijke	31. Koninklijke
2. Koninklijke	12. Koninklijke	22. Koninklijke	32. Koninklijke
3. Koninklijke	13. Koninklijke	23. Koninklijke	33. Koninklijke
4. Koninklijke	14. Koninklijke	24. Koninklijke	34. Koninklijke
5. Koninklijke	15. Koninklijke	25. Koninklijke	35. Koninklijke
6. Koninklijke	16. Koninklijke	26. Koninklijke	36. Koninklijke
7. Koninklijke	17. Koninklijke	27. Koninklijke	37. Koninklijke
8. Koninklijke	18. Koninklijke	28. Koninklijke	38. Koninklijke
9. Koninklijke	19. Koninklijke	29. Koninklijke	39. Koninklijke
10. Koninklijke	20. Koninklijke	30. Koninklijke	40. Koninklijke

DE NOORDZEE

- 16 Lange pier
- 17 Korte Waterstraat
- 18 Korte Waterstraat
- 19 Straatje naar Scherpenzeel
- 20 Straatje naar Scherpenzeel
- 21 Sluis van de Franse Rier
- 22 Hekkenlaan
- 23 Nieuwe haven
- 24 Zuid-west Rier van de Franse Rier
- 25 Zuid-west Rier van de Franse Rier
- 26 Pinkelbeemden laan
- 27 Fierburg straat
- 28 E. E. de Rier
- 29 Oude Rier
- 30 Rier van de Franse Rier
- 31 Klein Oude Rier
- 32 Zuid Singel gracht
- 33 Oude of Nieuwe Rier
- 34 Zuid-west Rier van de Franse Rier
- 35 Zuid-west Rier van de Franse Rier
- 36 Zuid-west Singel gracht
- 37 Zuid-west Singel gracht
- 38 West Singel
- 39 West Singel
- 40 West Singel
- 41 West Singel
- 42 West Singel
- 43 West Singel
- 44 West Singel
- 45 West Singel
- 46 West Singel
- 47 West Singel
- 48 West Singel
- 49 West Singel
- 50 West Singel
- 51 West Singel
- 52 West Singel
- 53 West Singel
- 54 West Singel
- 55 West Singel
- 56 West Singel
- 57 West Singel
- 58 West Singel
- 59 West Singel
- 60 West Singel
- 61 West Singel
- 62 West Singel
- 63 West Singel
- 64 West Singel
- 65 West Singel
- 66 West Singel
- 67 West Singel
- 68 West Singel
- 69 West Singel
- 70 West Singel
- 71 West Singel
- 72 West Singel
- 73 West Singel
- 74 West Singel
- 75 West Singel
- 76 West Singel
- 77 West Singel
- 78 West Singel
- 79 West Singel
- 80 West Singel
- 81 West Singel
- 82 West Singel
- 83 West Singel
- 84 West Singel
- 85 West Singel
- 86 West Singel
- 87 West Singel
- 88 West Singel
- 89 West Singel
- 90 West Singel
- 91 West Singel
- 92 West Singel
- 93 West Singel
- 94 West Singel
- 95 West Singel
- 96 West Singel
- 97 West Singel
- 98 West Singel
- 99 West Singel
- 100 West Singel

DAM, BIJ DE GEBROEDERS VAN CLEEF.

Onderweg naar de bakermat van tien generaties Van Bohemen

Tijdens de laatste ijstijd, die circa 5000 jaar geleden eindigt, ontstaat voor de kust van het Europese continent de eerste strandwal. Een strandwal wordt gevormd doordat voor de kust zandbanken ontstaan die door stuifzand worden opgehoogd tot duinen en waarop de dorpjes Rijswijk, Voorburg, Veur en Voorschoten ontstaan. Juist deze strandwal blijkt al rond 2000 jaar v.Chr. een gunstige plek om op te wonen. Germaanse stammen vestigen zich in kleine nederzettingen op de duinheuvels. Eeuwen later ontwikkelen hun nakomelingen zich tot veehouders en landbouwers. Tijdens de Romeinse bezetting wordt de strandwal door de Cananefaten bewoond die het kanaal van Corbulo graven, een veilige, landinwaarts gelegen scheepvaartroute tussen de Rijn en de Maas. Grenzend aan dit kanaal bouwen de Romeinen de havenstad *Forum Hadriani*, een goed verdedigbare woonplaats en stapelplaats voor goederen. Sporen van deze stad zijn vandaag de dag nog terug te vinden in Voorburg. Aan de Romeinse bezetting, die ruim 300 jaar heeft geduurd, danken we nu nog steeds onze wegen en bouwtechnieken.

Rond 275 n.Chr. verlaten de Romeinen de Lage Landen, aangezien de zee steeds onstuimiger wordt en het land voortdurend overstroomt. Achtergebleven boeren zoeken hun heil op hoger gelegen gronden ten oosten van de Rijn en laten de strandwallen leeg achter. Vanaf de zevende eeuw verandert het tij en wordt de kuststreek steeds minder vaak overspoeld en de strandwallen opnieuw bewoonbaar worden. Christelijke missionarissen uit Ierland bereiken de Lage Landen, om de Germaanse stammen te kerstenen. Een eeuw later regeert het Karolingische Koningshuis in West-Europa, met keizer *Karel de Grote* (748-814) als de bekendste heerser uit dat tijdperk. Naast goed bestuurder, is hij ook een strateeg en zorgt hij voor meer eenheid onder de volkeren in West-Europa.

Vanaf de negende eeuw worden de Nederlandse gewesten door graven van Holland en Zeeland bestuurd. *Graaf Floris V* laat omstreeks 1285 een kasteel in het dorp Haagambacht (Den Haag) bouwen dat later de naam het *Binnenhof* zal dragen en vandaag de dag nog altijd dienst doet als het bestuurscentrum van de Nederlandse politiek. De graven van Holland en Zeeland worden steeds machtiger en worden in Europa onderdeel van het Bourgondische Rijk. Mede door huwelijkspolitiek wordt dit rijk opgenomen in het Habsburgse wereldrijk. Hierdoor wordt Karel V, naast graaf van Holland, in 1515 koning van het Spaanse wereldrijk. Tijdens de regeerperiode van zijn zoon Filips II krijgt het protestantisme steeds meer aanhangers waar hard tegen opgetreden wordt en de Tachtigjarige Oorlog uitbreekt: een godsdienst- en bevrijdingsoorlog tussen de Nederlandse gewesten en het Spaanse rijk. Nadat in 1572 *Filips II* als graaf van Holland en Zeeland wordt afgezet, wordt prins *Willem van Oranje* door de Staten-Generaal tot stadhouder van de Nederlandse Provinciën benoemd. Van Oranje wordt vermoord en zijn nog jonge zoon prins *Maurits* wordt zijn opvolger waarna een woelig en onzeker tijdperk aanbreekt. Het Spaanse leger lijkt oppermachtig ten opzichte van het kleine staatse leger van Maurits. De radicale Calvinse leer in het protestantse kamp krijgt de meeste aanhangers onder de bevolking waardoor katholieken in sommige Hollandse gewesten alleen nog ondergronds hun geloof kunnen belijden. In deze periode wordt rond 1550 de eerste onderkende stamvader van tien generaties *Van Bohemen* geboren: *Jan Cornelisz.* Hij boert zo'n drie kilometer ten zuiden van het Binnenhof in het dorp Eikenduinen op een boerderij met de naam Bohemen.

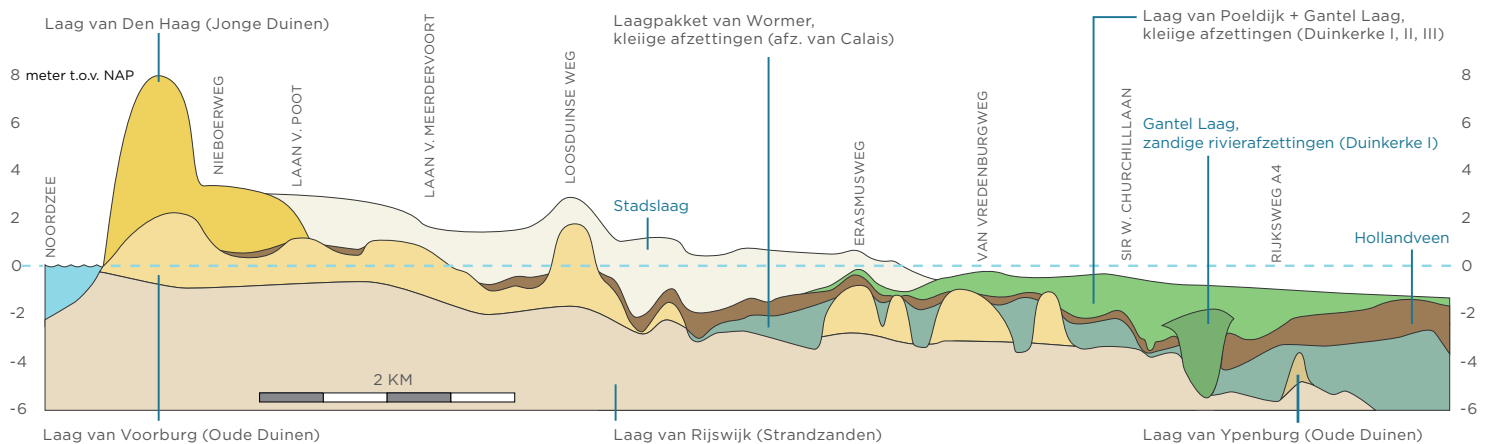
strand en duinen
 land
 zee

1.1a De Nederlandse kust rond 5000 v.Chr.

Tijdens de laatste ijstijd, zo'n 20.000 jaar geleden, ligt de Noordzee grotendeels droog. Het water uit de Noordzee wordt vastgehouden in enorme ijskappen die onder andere het noordwesten van Europa bedekken. Als het ijs begint te smelten loopt de Noordzee via de Rijn en de Maas vol water. Zo'n 5000 jaar geleden ontstaat de eerste strandwal waarop de plaatsen Rijswijk, Voorburg, Veur (Leidschendam) en Voorschoten ontstaan. Het zand van de strandwallen komt uit zee door aanvoer tijdens stormen en onder invloed van getijdinstromingen

1.1b Dwarsdoorsnede van het Haagse kustgebied. Illustratie volgens De Archeologie en Geologie van Den Haag en Rijswijk, 2021

De geologische informatie op deze kaart laat zien hoe de ondergrond is opgebouwd tot een diepte van 6 m - NAP. De verschillende kleuren op de kaart geven aan welke sedimenten op elkaar liggen en vormen zogenaamde profieltypen

1.1 Het ontstaan van de strandwallen

1.1.1 De oudste strandwal in Nederland

De ijstijd is een periode waarin het klimaat aanzienlijk kouder is en grote delen van de wereld met ijs bedekt zijn. De Noordzee is een lager gelegen steppendal aan de rand van het Europese continent met wat heuvels en heren der wat struiken. Het klimaat wordt door de eeuwen heen zachter, waardoor de ijsbergen uit Noordwest-Europa langzaam smelten en het smeltwater het steppendal in West-Europa bereikt. De grote hoeveelheden grond en keien dat door de gletsjers wordt meegevoerd, blijven achter en vormen uiteindelijk de Utrechtse Heuvelrug. Door het gesmolten ijs stijgt het zeewaterpeil ongeveer 50 meter en ontstaat de Noordzee. Zo'n 5000 jaar geleden stabiliseert de zeewaterspiegel zich op het huidige niveau. Voor de kust van het continent ontstaan zandbanken die door stuifzand worden opgehoogd tot duinen en het begin van de strandwallen vormen. Van lieverlee sluiten de duinen zich aaneen, waarachter zoetwatermeren ontstaan. Zaden waaien vanuit het achterland tegen de duinen aan, schieten wortel en groeien uit tot planten en bomen. In de loop der eeuwen veranderen de binnenmeren in moerasgebied.

De bakermat voor tien generaties

De eerste en oudste strandwal is circa 5000 jaar geleden ontstaan. Hierop liggen de huidige plaatsen Rijswijk, Voorburg, Veur (Leidschendam) en Voorschoten die voor een markante scheiding tussen de duinen en de moerasveengebieden zorgen. Juist op deze oudste strandwal ontstaat een gunstige plek om te wonen. Hoog en veilig op de toppen van het duingebied, waar het duinzand zich met het moerasveen mengt tot vruchtbare grond. Het zijn ideale omstandigheden voor het vestigen van kleine agrarische nederzettingen.

1.1.2 Pioniers betrekken de strandwallen

Ongeveer 2000 jaar v.Chr. blijken de duinen langs de kust hoog genoeg om er veilig te kunnen wonen. Er ontstaan kleine nederzettingen van Germaanse stammen die zich op de duinheuvels vestigden. In 2016 doet de archeologische werkgroep van Leidschendam-Voorburg een bodemonderzoek op de oudste strandwal van Leidschendam, waar zij sporen van de eerste bewoners vinden. Ongeveer een meter onder de grond worden resten van houten palen aangetroffen; sporen van de

eerste bewoners op de strandwallen. Ze jagen en vissen en verzamelen noten, granen, wilde peulvruchten en bessen. In latere eeuwen ontwikkelen hun nakomelingen zich tot veehouders en landbouwers. Zo'n 3000 jaar later ontstaan hier de dorpen Rijswijk, Voorburg, Veur (Leidschendam) en Voorschoten.

Rond 500 v.Chr. ontdekken de boeren dat ze ijzererts kunnen smelten om speerpunten en gereedschap van te maken. Ze drogen het vochtige veen waardoor turf ontstaat dat een ideale brandstof blijkt te zijn. Ook vullen ze holle, aardewerken buisjes met zeewater die ze in de zon leggen waardoor het water verdampt. Het gewonnen zout gebruiken als ruilmiddel.

1.1.3 Gevaarlijk wonen op de strandwallen

Vanaf circa 4000 v.Chr. ontstaan op de zandbanken in zee nieuwe duinen, waardoor de kust een groot stuk naar zee opschuift en menig ondernemende boer zijn geluk hier komt beproeven. Desondanks blijft de zee de grootste bedreiging als men zo'n 2000 jaar later op de strandwallen gaat pionieren. Een onverwachtse stormvloed kan alles wegspoelen. Daarom zoeken de pionierende boeren het na een overstroming hoger op, waar ze nieuwe onderkomens voor zichzelf en hun dieren bouwen, liefst zo'n vier tot vijf meter boven de zeespiegel. Door tussen de duinen diepe kuilen te graven, drijft het lichtere zoetwater op het zwaardere zoutwater en creëren ze daarmee drinkwater.

1.2 Impressie van boerderijtjes op de eerste strandwal, rond 2000 v.Chr

1.3 Groepsgraf bij Wassenaar

In 1987 is in Wassenaar een groepsgraf gevonden dat uit 1700 v.Chr. dateert. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat de botten hoofdzakelijk van jonge, volwassen mannen zijn en sporen van extreem geweld vertonen. Kennelijk zijn ze een confrontatie met een rivaliserende stam niet uit de weg gegaan. Niemand kan echter nog navertellen waarom de afslachting heeft plaats gevonden

1.4 Impressie van een inheemse boerderij met erf, ± eerste eeuw

